

La cultura com a ecologia: una proposta per repensar el valor públic de la cultura

Published by [Interacció](#) [1] on 14/10/2020 - 13:26 | Last modification: 06/08/2026 - 15:06

L'informe *The Value and Social Effects of Culture*, elaborat per Klas Grinell per a l'Ajuntament de Göteborg, s'inscriu en un moment en què nombroses administracions europees intenten justificar amb més solidesa la inversió pública en cultura. El seu interès, però, no rau tant en aportar noves evidències sobre els impactes socials de la cultura com en qüestionar el marc conceptual amb què habitualment es planteja aquesta qüestió. El document sosté que el principal problema no és la manca de proves sobre els efectes de la cultura, sinó l'ús d'un model d'avaluació massa lineal per comprendre un fenomen essencialment complex.

L'autor parteix d'una constatació que travessa tot el text. Una gran part dels beneficis socials atribuïts a la cultura apareixen lluny dels equipaments o dels projectes que els han generat, sovint molts anys després i en àmbits que no pertanyen estrictament a les polítiques culturals. La millora de la salut, l'enfortiment de la confiança social, la participació democràtica o la capacitat d'innovació difícilment poden atribuir-se a una única activitat cultural concreta. Aquesta característica converteix la demostració dels impactes en una tasca especialment difícil si només s'utilitzen indicadors de causa i efecte.

Per superar aquesta limitació, Grinell proposa abandonar la metàfora mecànica de la cultura com a successió d'intervencions que produeixen resultats previsibles i substituir-la per una metàfora ecològica. La cultura és presentada com una **ecologia** formada per institucions, artistes, equipaments, pràctiques, tradicions, públics, espais i relacions que interactuen contínuament. Igual que en un ecosistema natural, no tots els elements tenen una utilitat immediata ni tots els efectes poden anticipar-se. La fortalesa del sistema depèn precisament de la diversitat, de les interdependències i de la capacitat de generar noves formes d'organització.

Aquesta perspectiva ecològica introdueix dos conceptes especialment suggeridors per a les polítiques culturals: la **resiliència** i l'**emergència**. La resiliència descriu la capacitat d'un sistema cultural per adaptar-se als canvis sense perdre les seves funcions essencials. L'emergència fa referència a l'aparició de fenòmens nous impossibles de preveure a partir dels seus components inicials. Des d'aquesta mirada, una política cultural no hauria d'intentar controlar els resultats finals, sinó crear les condicions perquè puguin aparèixer innovacions, pràctiques i formes culturals encara desconegudes. El valor d'una política cultural es desplaça així des de la producció directa de resultats fins al manteniment d'un ecosistema ric i divers.

Aquest canvi també modifica la manera d'entendre l'avaluació. L'informe adverteix que bona part dels sistemes actuals d'indicadors mesuren sobretot eficiència administrativa, nombre de visitants o volum d'activitat. Aquestes dades poden ser útils per gestionar serveis públics, però expliquen molt poc sobre el valor social de la cultura. Existeix el risc que les organitzacions acabin orientant les seves decisions cap als indicadors disponibles i no cap als objectius culturals més amplis. L'autor defensa que els indicadors quantitatius continuïn existint, però complementats amb formes d'anàlisi capaces d'interpretar processos, contextos i relacions.

Una altra aportació important consisteix a mostrar que la tradicional oposició entre **valor intrínsec** i **valor instrumental** és menys productiva del que acostuma a assumir-se. El document no nega que la cultura pugui contribuir a la salut, a la cohesió social o al desenvolupament econòmic. Tampoc considera que aquests efectes desmenteixin el valor propi de l'experiència cultural. Més aviat sosté que totes dues dimensions conviuen. La cultura és alhora una finalitat política perquè constitueix una dimensió essencial de la vida humana i un àmbit que contribueix indirectament a molts altres objectius públics.

En aquesta línia, Grinell distingeix quatre formes de valor: l'intrínsec, vinculat al fet que les persones necessiten crear i experimentar cultura; l'individual, relacionat amb el significat que cada persona atribueix a les seves experiències culturals; l'instrumental, referit als efectes socials, econòmics o sanitaris; i l'institucional, associat al paper que desenvolupen biblioteques, museus, arxius o teatres com a espais estables de deliberació, confiança i construcció democràtica. Aquesta última categoria és especialment interessant perquè amplia el debat més enllà dels impactes immediats i situa les institucions culturals com a infraestructures permanents de la vida democràtica.

L'informe també dedica una atenció considerable als **drets culturals**, a la llibertat d'expressió, a la formació ciutadana, a la promoció de la lectura, a l'alfabetització mediàtica i a la confiança en les institucions del coneixement. Biblioteques, arxius i museus són interpretats no només com a proveïdors de serveis culturals, sinó com a institucions indispensables perquè la ciutadania pugui desenvolupar criteri propi, contrastar informació i participar en societats democràtiques. La cultura apareix així vinculada a la qualitat institucional de la democràcia molt més que no pas al consum cultural.

El document incorpora igualment una revisió de les evidències disponibles sobre cultura i salut, benestar, cohesió social, educació i desenvolupament econòmic. La seva posició és prudent. Reconeix que existeix un volum considerable d'investigacions que mostren correlacions positives, especialment en salut, lectura, participació i confiança social. Al mateix temps adverteix del risc de sobredimensionar aquestes conclusions o d'atribuir causalitats directes allà on només és possible observar relacions complexes. Aquesta cautela metodològica constitueix un dels punts forts de l'informe.

?La cultura genera valor a través de les relacions que connecten institucions, pràctiques i comunitats, més que no pas per l'acció aïllada de cada projecte.

Finalment, el text defensa que aquest enfocament ecològic és coherent amb formes de governança basades en la confiança professional i amb el principi de distància respecte al poder polític (*arm's length*). Si els resultats culturals són emergents i no completament previsibles, la funció de les administracions no consisteix tant a controlar continguts com a crear les condicions perquè els ecosistemes culturals mantinguin la seva diversitat, autonomia i capacitat d'evolució.

Probablement aquesta és també la principal aportació del document. Molts informes sobre impactes culturals continuen buscant la demostració definitiva que la cultura genera beneficis socials. Grinell planteja una pregunta diferent: **potser el problema no és demostrar més impactes, sinó comprendre millor la naturalesa dels processos culturals**. Si la cultura funciona com una ecologia, les polítiques culturals no haurien d'avaluar únicament els projectes individuals, sinó també la qualitat del sistema que permet que aquests projectes existeixin.

Des d'una perspectiva actual, aquesta idea anticipa bona part dels debats actuals sobre ecosistemes culturals, valor públic i capacitat institucional, i continua essent una de les formulacions més sòlides per superar la falsa dicotomia entre cultura com a dret i cultura com a instrument. (n. de l'e., 2026)

Referència

Grinell, K. (2020). *The value and social effects of culture*. Cultural Affairs Administration, City of Gothenburg.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Informe

Categories: Informes i documents

Tags: valor públic de la cultura

Tags: avaluació de polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: pensament cultural

Tags: estudis socials de la cultura

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2020/cultura-com-a-ecologia>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/thevalueandsocialeffectsofculture_0.pdf

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/6602>